

KAHRAMANMARAŞ'TA TURİZM ALGISI

Perception of Tourism in Kahramanmaraş

Dr.Öğr.Üyesi Nadire KARADEMİR*

Prof.Dr. Ersin Kaya SANDAL**

Araş.Gör. Fatma Betül URHAN***

Öz

Dünya genelinde en hızlı gelişen sektörlerden biri olan turizm, ekonomik olduğu kadar sosyal, kültürel, siyasi açılardan da toplumsal yapı üzerinde önemli rol oynamaktadır. Turizm sektörü, kalkınmayı daha az maliyet ile sağlayabilecek nadir sektörlerden birisi olması nedeniyle gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için büyük önem arz etmektedir. Kahramanmaraş ilinin son yıllarda, sanayi, ticaret ve tarım sektörlerinde gerçekleştirdiği atımlara benzer bir gelişimi turizm sektöründe de gerçekleştirmesi yerel ve bölgesel ekonomi açısından büyük önem taşımaktadır. Kahramanmaraş turizmine katkıda bulunan turistlerin, turizm alanlarına yönelik algılarına ilişkin yapılacak tespit ve değerlendirmeler, köklü tarihiyle birçok medeniyete beşiklik etmiş olan Kahramanmaraş'ın turizm potansiyelinin daha etkin kullanılabilmesi, turizmine yapılacak yatırım ve düzenlemeler açısından değer taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı Kahramanmaraş'ta halkın turizm alanlarına, turiste ve turizme karşı yaklaşımını ortaya koyabilmektir. Kahramanmaraş şehrini kapsayan, şehir halkının turizme ve turiste bakışı ile ilişkisini ortaya koyan ve ildeki turizm alanlarına yaklaşımını yansıtan bu çalışmada anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılmak üzere geliştirilen anket formları Kahramanmaraş ilinde 1553 kişi üzerinde uygulanmış ve elde edilen veriler Ki-Kare (χ^2) istatistik metodu ile test edilmiştir. Elde edilen veriler ve analizler sonucunda katılımcıların turizmin sosyo-kültürel ve ekonomik etkileriyle ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ile gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kahramanmaraş, Turizm, Turistik Alan, Algı, Gelir Durumu.

* Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, n.karademir45@gmail.com

** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, ersinsandal@gmail.com

*** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü, betulurhan35@hotmail.com

Dergiye Geliş Tarihi: 20.04.2018

Abstract

Tourism, one of the fastest growing sectors in the world, plays an important role on social structure as much as economic, social, cultural and political aspects. The tourism sector is of great importance for developed and developing countries as it is one of the rare sectors that can provide development with less cost. The fact that Kahramanmaraş province has achieved similar developments in the industry, trade and agriculture sectors in the tourism sector in recent years is of great importance in terms of local and regional economy. The determination and evaluations of the tourists contributing to tourism in Kahramanmaraş, the perceptions and evaluations related to the perceptions of tourism areas, the more effective use of the tourism potential of Kahramanmaraş, which has cradled many civilizations with its long history, and the values and investments to be made in tourism. The aim of this study is to be able to reveal the approach of the public towards tourism areas, tourism and tourism in Kahramanmaraş. Survey application was carried out in Kahramanmaraş city which reflects the approach of the people to the tourism and tourism areas. Survey forms developed for use in the research were applied to 1553 people in Kahramanmaraş province and the obtained data were tested by Chi-square (χ^2) statistical method. As a result of the obtained data and analyzes; it was determined that the participants had positive and negative opinions about tourism socio-cultural and economic effects and a meaningful relationship between income, education and occupation.

Keywords: *Tourism, Kahramanmaraş, Tourist Area, Perception, Income Status.*

1. Giriş

Turizm sektörü geçmişten beri farklı gelişmişlik seviyelerindeki ülkeler tarafından önemli ölçüde ilgi gösterilen bir sektör durumundadır. Bunun en önemli nedeni ise, dünya genelinde en hızlı gelişen sektörlerden biri olma özelliği taşımasıdır (Yıldız, 2011). Oluşturduğu ekonomik ve sosyal ilişkiler ile dünyanın en büyük sektörlerinden biri haline gelmiş olan turizm, yalnızca ekonomik bir olay olmayıp, ekolojik, siyasi, sosyal ve kültürel açılarından da sosyal yapı üzerinde önemli rol oynayan uluslararası bir harekettir (Özdemir, 1998). Turizm sürekli yaşanan yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçların giderilmesi için yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketleridir (Kozak vd., 1997). Uluslararası Turizm Uzmanları Birliği (AIEST) Turizm kavramını “yabancıların geçici ya da devamlı, asli kazanç elde etme faaliyeti için yerleşmeye dönüşmemek şartıyla konaklamalarından doğan ilişkilerin ve olayların bütünüdür” şeklinde tanımlanmaktadır (Güngördü, 2007).

Dünyanın her yerinde insanlar, fiziksel ve psikolojik anlamda bir takım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla seyahat ederler. Bu açıdan turizm sektörü, tüm dünya ülkeleri ve bölgeleri için kalkınmayı düşük maliyet ve daha az bir çaba ile sağlayabilecek nadir sektörlerden birisidir. Turizm sektörünün bu özelliği gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler için büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde geçmişten günümüze turizm sektörüne yönelik yatırımların artması da bu yargıyı doğrular niteliktedir (Gökçe, 2016).

Turizm, bir tür bacasız sanayi olarak ifade edilmektedir. Turizm sektörünün döviz girişi sağlanması ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını çekmesi, ulusal gelire ve istihdama katkı yapmasının yanı sıra küresel bütünleşmeye katkı sağlanması nedeniyle, gelişmekte olan ülkelerin kalkınma politikalarında önemli bir yere sahiptir (Keskin, 2015). Farklı kültürlerle sahip insanlar arasında artan coğrafi, kültürel ve kişisel temaslar bu insanlar ve toplumlar arasında karşılıklı anlayış ve bilgi alışverişinin gelişmesine yardım eder (Himmetoğlu, 1989). Turizm sektöründe üretilen hizmetler her yerde ulaşılamayan, çok özel yerlerde üretilip tüketilmesi gerekmektedir. Bu nedenle turizmle ilgili hizmetlerde önemli bir mekansal sabitlikten söz edilebilmektedir. Araştırmalara göre yerel halk daha çok turizmin gelişiminin emlak ve arazi fiyatları üzerindeki etkileri, dinlenme alanlarının çoğalması, yollardaki trafik ve kalabalıklaşma ve toplumun genel yaşam kalitesi üzerine olan etkileriyle ilgilenmektedir. Turizmde çalışanların kazançları ve geçim şartları da yerel halkın turizmin gelişimi karşısındaki tutum ve bakış açılarını etkilemektedir (Toprak, 2015).

Turizm sektörü ekonomilerdeki kırılganlıkların, istihdam ve üretim üzerindeki baskıların arttığı son yıllarda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomik gelişmede odaklandığı sektörlerden biri halini almıştır. Türkiye Turizm Stratejisi ve Eylem Planında (2007-2013) alternatif turizm alanlarının önceliğine, önemine turist sayısının artırılmasına ve turizmin ülke geneline yayılmasının gerekliliğine vurgu yapılmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007). Türkiye tarihi ve coğrafi konumu nedeniyle deniz, güneş, kum turizmi yanında, yayla, av, botanik, dağcılık, mağara, sualtı, doğa, sağlık, kültür, inanç, turizmi gibi önemli alternatif turizm türlerinin uygulanmasına olanak veren bir konumdadır.

Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin birbirine en çok yaklaştığı alanda bulunan Kahramanmaraş'ta, çeşitli doğal ve kültürel turizm kaynaklarını bünyesinde barındırmaktadır. Özellikle 80'lerdeki ekonomik teşvikler sonrasında sanayi, ticaret ve tarım sektörlerinde yaptığı hamlelerle ön plana çıkan Kahramanmaraş ilinin benzer bir gelişimi turizm sektöründe de gerçekleştirmesi yerel ve bölgesel ekonomi açısından büyük önem taşımaktadır. Kahramanmaraş hem tarihi hem de coğrafi dokusu ile geçmişten günümüze turizm potansiyeli bakımından çekicilik arz eden bir yerdir. Bu bağlamda Kahramanmaraş'ta halkın turizm alanlarına yönelik algısının değerlendirilmesi, turizm sektörüne ilişkin yapılacak yatırım ve düzenlemeler açısından değer taşımaktadır. Araştırma Kahramanmaraş'ta halkın turizm alanlarına, turiste ve turizme karşı yaklaşımını ortaya koyabilmek ve Kahramanmaraş turizmine farklı bir bakış açısı kazandırılması açısından da önem taşımaktadır.

2. Kahramanmaraş'ın Fiziki ve Beşeri Coğrafya Özellikleri

Kahramanmaraş, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin birbirine en çok yaklaştığı alanda yer almaktadır. Kahramanmaraş doğudan Malatya'nın Darende, Akçadağ ve

b. İklim ve Bitki Örtüsü Özellikleri

Kahramanmaraş ili Akdeniz Bölgesi'nin Adana Bölümü'nde yer alırken, Afşin, Elbistan, Ekinözü ve Nurhak ilçeleri Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü içerisinde kalır. Coğrafi konumu ve diğer faktörlerin de etkisi ile üç farklı iklim tipi arasında "Bozulmuş Akdeniz İklimi"ne daha yakın bir iklim özelliği gösterir. Kahramanmaraş merkezde görülen iklimin aksine kuzeye doğru gidildikçe yükseltiye bağlı olarak tamamen karasal iklim özellikleri görülür. Kahramanmaraş'ın yıllık ortalama sıcaklık değeri 16,5 °C'dir. Pazarcık'ta 14,8°C Andırın 'da 13 C° iken Elbistan da bu değer 10,3 °C ye düşer. Kahramanmaraş'ta yılın dört ayında sıcaklık ortalamaları 23 °C 'nin üzerindedir. Bu özelliği ile il merkezi "Akdeniz termik rejim tipi" nin etkisi altındadır. Kuzey ve kuzeydoğusu ise "Karasal termik rejim tipi" özelliğine sahiptir. Yıllık ortalama sıcaklıklarda güneyden kuzeye, batıdan doğuya doğru yükseltiye bağlı olarak karasallığın da etkisiyle bariz bir azalma göstermektedir (MGM, 2017).

Kahramanmaraş dağlarının yüksek kesimleri genellikle çıplak kayalıklardan oluşmaktadır. Alt kuşaklar orman dokusu ile örtülüdür. Kahramanmaraş, 14.327 km²'lik alanı içinde 2500 çiçekli bitki ve eğreltiye ev sahipliği yapmaktadır. Bu bitkilerin %20'si endemiktir. Bu zenginliğin başlıca kaynakları; ilin İran-Turan ve Akdeniz fitocoğrafik (bitki coğrafyası) bölgelerinin geçiş kuşağında bulunması, ülkemizin önemli endemik merkezlerinden biri olan Anadolu çaprazının güneyinde yer alması, jeomorfolojik özellikleri, mikro iklim ve habitat çeşitliliğidir. Kahramanmaraş'ta yükseltiye bağlı olarak bitki örtüsünde belirgin bir tabakalaşma bulunmaktadır. Bozkır, çalı, orman ve yüksek dağ formasyonu olmak üzere 4 çeşit bitki formasyonu görülmektedir. Bunlardan çalı formasyonu 500-1200 metreler arasında yer almaktadır. Karışık çalılardan meydana gelen bu bitki örtüsü maki karakterli olup kermes meşesi, mazı meşesi, laden, sandal, zeytin, dişbudak, sumak, akçakesme, karaçalı, erguvan gibi türleri içermektedir. 350 ile 2000 metrelere kadar olan kısımlarda kuru ve yarı nemli olarak ayırabileceğimiz ormanlar vardır. 800 metreye kadar kızılçam bulunmaktadır. Kızılçamın arasında kışın yaprağını döken ağaçlara da rastlanmaktadır. 900-2000 metreler arasında karaçam, göknar, sedir, ardıc ve meşe türleri bulunmaktadır. Ayrıca ilin %35'lik (508.450 hektar) alanı ormandır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2018).

c. Nüfus Özellikleri

Kahramanmaraş yakın zamanlarda nüfus miktarı, nüfusun sosyal ve ekonomik özellikleri bakımından önemli bir değişim göstermiştir. 1927 yılında 25.982 olan kent nüfusu özellikle sanayi alanındaki küçük yatırımlar ve hizmet sektöründeki gelişme nedeniyle 1960'da 54.447'e ulaşmıştır. 1965 yılında ilk pamuklu dokuma fabrikasının faaliyete geçmesi ve 1968 yılında ilin kalkınmada öncelikli yöre kapsamına alınmasının da etkisi ile şehir nüfusu 1970'de 110.761'e yükselmiştir. 1984 sonrasında ise şehrin sosyo-ekonomik ve nüfus açısından gelişimi hızlanmıştır (TÜİK, 2017; Sandal ve Karademir, 2011). Geçtiğimiz son 10 yıllık nüfus verileri incelendiğinde Kahramanmaraş nüfusunun düzenli bir artış eğiliminde olduğu görülmektedir (Tablo 1). TÜİK verilerine göre Kahramanmaraş Türkiye'nin nüfus olarak en kalabalık 18. ildir. Kahramanmaraş'ın toplam nüfusu 2017 yılı verilerine göre 1.127.623 kişi olup bunun 572.111'i erkek (%50,74) ve 555.512'si kadından (% 49,26) oluşmaktadır (Tablo1).

Tablo1. Yıllara Göre Kahramanmaraş Nüfus Verileri

Yıl	Kahramanmaraş Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu
2016	1.112.634	565.816	546.818
2015	1.096.610	556.607	540.003
2014	1.089.038	553.493	535.545
2013	1.075.706	546.943	528.763
2012	1.063.174	539.998	523.176
2011	1.054.210	534.845	519.365
2010	1.044.816	528.711	516.105
2009	1.037.491	526.401	511.090
2008	1.029.298	521.728	507.570
2007	1.004.414	506.711	497.703
2017	1.127.623	572.111	555.512

Kaynak: TÜİK, 2017

Yıllara göre Kahramanmaraş ili nüfus verileri incelendiğinde toplam nüfusun düzenli bir artış gösterdiği görülmektedir. Kahramanmaraş, 6360 Nolu “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile 2014 yılı yerel seçimlerinden sonra büyükşehir olmuş, belediye sınırı il mülki sınırları ile birleştirilmiş, belde belediyeleri kapatılmış, belde, bucak ve köylerin idari statüleri kaldırılarak tüzel kişiliği olmayan mahalle statüsüne dönüştürülmüştür (Resmi Gazete, 2012).

d. Turizm Özellikleri

Kahramanmaraş İli ve çevresi, kültür ve turizm açısından zengin potansiyele sahip bir alandır. Akdeniz iklim kuşağında olmasına karşın, Orta Anadolu ve Doğu Anadolu iklim kuşakları ile de benzerlik göstermekte olan ve Güney illerimize göre serin olduğunu söyleyebileceğimiz Kahramanmaraş'ta çok sayıda yayla bulunmaktadır. Başkonuş, Yavşan, Tekir ve Yedi Kuyu, Karagöl, Yenice kale, Kazma, Kozludere, Bertiz Yaylaları görülmeye değer yaylalardan bazılarıdır. Bu yaylalar temiz havası ve soğuk suları ile ünlüdür.

Kahramanmaraş ilinde Hacı Mustafa Çiftliği köyünde Kumaşır gölü, Nurhak ve Ahır dağları üzerindeki küçük krater gölleri dışında doğal göl bulunmamaktadır. Buna karşılık Kahramanmaraş ili baraj gölü bakımından zengindir. Ceyhan ırmağı ve kolları üzerinde yapılmış olan barajlar Kartalkaya (10,20 km²), Menzelet (42 km²), Sır (47,50 km²), Ayvalı (2,73 km²) ve Kılavuzlu (2,88 km²) Barajlarıdır. Adatepe Barajı (18,60 km²) ise inşaat halindedir. Kahramanmaraş'taki baraj göllerinin alanı 105,31 km²' dir. Bu alan il topraklarının %0,73'üne tekabül eder. Yapım ve proje halindeki barajların hizmete girmesiyle bu oran %0,86'ya yükselecektir (Kahramanmaraş Belediyesi, 2018).Kahramanmaraş, akarsu ve kaynak suları bakımından da oldukça zengin bir alanda bulunmaktadır.Ceyhan nehri ile Aksu, Bertiz, Erkenez, Göksu, Göksun, Hurman, Körsulu, Sarsap ve Söğütlü çayları başlıca akarsularıdır.

Ayrıca Kahramanmaraş tarhanası (özellikle cips şeklinde), kırmızı biberi ve Maraş dondurması ile dünyaca ünlüdür. Kahramanmaraş merkezindeki, yağma bir tepe üzerinde bulunan Hitit, Roma ve Osmanlı dönemlerinde kullanılmış olan bir kale, Germericia antik kenti ve taban mozaikleri, Maraş Aslanı,Taş köprü, Ulucami, Taşmedrese,birçok han ve tarihi hamamlar, türbeler, höyükler kaleler camiler gibi çok sayıda tarihi eser bulunmaktadır.Göksun Büyükkızılçık içmesi, Andırın yöresinde Gökahmetli ve Çokak Harabeleri ile yolboyu Osmanlı ve Bizans Kaleleri, Afşin'deki Ashab-ı Kehf Külliyesi,Pazarcık'daki Evri ve Tilkiler Harabeleri, Süleymanlı'daki Bizans yapıları gibi önemli tarihi eserler ve değerler kültür ve inanç turizmi açısından son derece önemlidir.

3. Yöntem

Kahramanmaraş şehrini kapsayan bu çalışmada Kahramanmaraş İlindeki 11 ilçede (Onikişubat, Dulkadiroğlu, Afşin, Elbistan, Türkoğlu, Nurhak, Göksun, Pazarcık, Çağlayancerit, Andırın, Ekinözü,) yaşayan yerel halkın çeşitli kesimlerinin turiste ve turizme bakışı, ildeki turizm alanlarına yaklaşımı ve turizmin şehrin gelişimine olabilecek katkıları incelenmiştir.

Araştırmada konu ile ilgili olarak literatür taraması yapılmıştır.Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan,10'u demografik olmak üzere 46 adet gruplandırılmış sorudan oluşan bir anket formu hazırlanmış, anketlerin Kahramanmaraş merkezde ön uygulaması yapılmıştır. Yapılan ön uygulama sonucunda anlaşılmayan sorular tekrar düzeltilmiş ve ankete son şekli verilmiştir. Anketler Kahramanmaraş merkez başta olmak üzere Kahramanmaraş iline bağlı 11 ilçede ayrı ayrı 1553 katılımcıya uygulanmıştır. Demografik bilgi içeren soruların dışındaki diğer soruların her birisi için “Kesinlikle katılıyorum” seçeneğine 5,“ Katılıyorum” seçeneğine 4, “Orta düzeyde katılıyorum” seçeneğine 3, “Katılmıyorum” seçeneğine 2, “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneğine 1 puan verilmiş ve beşli derecelenmiş puanlama sistemi kullanılmıştır. Gruplandırılmamış anket sorularından yöredeki turizm alanları içinden farklı turizm sektörlerine hitap eden yerler seçilerek değerlendirilmiştir.

Anket uygulaması ile elde edilen veriler Ki-Kare (x^2) istatistik metodu ile test edilmiştir. Bilindiği üzere Ki-Kare (x^2) istatistik metodu parametrik olmayan istatistikler için uygun bir metottur

(Kalaycı, 2016). Araştırmada kullanılan Ki-Kare (χ^2) testinde katılımcıların cinsiyet, meslek, yaş ve gelir özellikleri 0.05 anlamlılık düzeyinde ve 0.95 güven aralığında test edilmiştir.

4. Bulgular

Araştırmaya katılan Kahramanmaraş halkının demografik, sosyal ve ekonomik özellikleri, Turizm Algısı ile ilgili Ki-Kare Sonuçları ve turistik alanlara yönelik düşüncelerine ilişkin olarak elde edilen bulgular ortaya konulmuş ve aşağıda alt başlıklar halinde özetlenmiştir.

Tablo2. Gelir Grubu ve Cinsiyet Çapraz Tablo

Gelir grubu * Cinsiyet Çapraz Tablo			
Gelir grubu	Cinsiyet		Toplam (%)
	Kadın	Erkek	
0-1500	36,2	63,8	100,0
1501-2000	33,3	66,7	100,0
2001-3000	40,1	59,9	100,0
3001-4000	25,9	74,1	100,0
4001-5000	41,2	58,8	100,0
5001-20000	42,9	57,1	100,0
Toplam	36,3	63,7	100,0
$\chi^2 = 11,533$ $df (sd)=5P= 0.042$			

Araştırmaya katılanların %63,7 i erkek, %36,3ü kadındır (Tablo2). Katılımcıların %34,2'si 1500 TL ve altı, %23,2'ü 1501-2000 TL arası, %24,1'i 2001-3000 TL arası ve %7,5'i ise 3001-4000 TL arası, %6,6'sı 4001-5000 TL arası, %4,5'i ise 5000 TL üzerinde bir aylık gelire sahiptir (Tablo2).

Aylık geliri 1500 TL'nin altında olanların %63,7'sini erkekler oluştururken, bu oran 1501-2000 TL gelir grubunda %66,7, 2001-3000 TL gelir grubunda %59,9, 3001-4000 gelir grubunda ise %74,1'e ulaşmaktadır. Bütün gelir gruplarında erkeklerin oranı kadınlardan daha fazladır. İstatistiksel olarak değerlendirildiğinde farklı gelire sahip katılımcıların cinsiyetleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2_{(4)} = 11,533$, $P=0.042$). Diğer bir ifade ile gelir durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 2).

Tablo 3. Gelir Grubu ve Yaş Grubu Çapraz Tablo

Gelir grubu * Yaş grubu Çapraz tablo						
Gelir grubu	Yaş grubu					Toplam (%)
	18-24	25-34	35-44	45-54	55-74	
0-1500	10,0	29,9	31,8	17,3	10,9	100,0
1501-2000	11,4	33,3	21,7	24,2	9,4	100,0
2001-3000	12,0	38,5	23,5	18,2	7,8	100,0
3001-4000	9,5	41,4	21,6	21,6	6,0	100,0
4001-5000	7,8	38,2	25,5	15,7	12,7	100,0
5001-20000	2,9	38,6	34,3	22,9	1,4	100,0
Toplam	10,3%	34,6	26,4	19,6	9,1	100,0
$\chi^2 = 43,166$ $df (sd)=4$ $P= 0.002$						

Araştırmaya katılanların %10,3'ü 18-24 yaş arası, %34,6'si 25-34 yaş arası; %26,4'ü 35-44, %19,6'i 45-54 ve %9,1'i 55 yaş ve üzerindedir. Katılımcılardan aylık geliri 1500 TL ve daha az olanların %10'u 18-24 yaş grubunda yer alırken, 35-44 yaş grubunda bu oran en yüksek düzeye ulaşarak %31,8'e çıkmıştır. 1501-2000 TL arasında gelire sahip olanların %9,4'ü, 55-74 yaş grubunda yer alırken, bu gelir düzeyinde en yüksek oran 25-34 yaş grubunda %33,3 oranına ulaşmıştır. 2001-3000 TL arasında gelire sahip olanların yine %7,8'i 55-74 yaş grubunda yer alırken, bu gelir düzeyinde en yüksek oran yine 25-34 yaş grubunda %38,5 oranına ulaşmıştır. 3000 liranın üzerinde gelire sahip olanlarda da benzer gelişmeler görülmektedir. İstatistiksel analiz sonuçları değerlendirildiğinde farklı gelire sahip katılımcıların yaşları arasındaki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\chi^2_{(4)} = 43,166$, $P=0.002$). Başka bir ifade ile deneklerin gelir durumları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 3).

Tablo 4. Gelir Grubu ve Meslek Çapraz Tablo

Gelir Grubu	Gelir grubu * Meslek Çapraz Tablo									Toplam (%)
	Meslek									
	Turizmci	İşçi	Memur	S. Meslek	Öğrenci	Öğretmen	Evhanımı	İşsiz	Çiftçi	
0-1500	0,2	31,8	3,8	23,7	7,7	3,2	16,6	6,6	6,4	100,0
1501-2000	0,6	21,4	7,2	22,8	10,3	9,4	12,5	10,8	5,0	100,0
2001-3000		16,8	18,7	10,7	7,0	25,1	12,6	3,7	5,3	100,0
3001-4000		10,3	31,9	3,4	2,6	40,5	3,4	2,6	5,2	100,0
4001-5000		9,8	11,8	31,4	3,9	28,4	4,9	2,0	7,8	100,0
5001-20000	1,4	5,7	15,7	8,6		50,0	7,1	1,4	10,0	100,0
Toplam	0,3	21,6	11,3	18,7	7,1	16,5	12,5	6,1	6,0	100,0
$\chi^2 = 448,999$ df (sd)=40P= 0.000										

Araştırmaya katılanların %21,6'ı işçi,%6'sı çiftçi, %6,1'i işsiz, %16,5'i öğretmen, %12,5'i ev hanımı, %11,3'ü memur, %18,7'si serbest meslek sahibi, %7,1'i de öğrenci iken turizmci sayısı ise %1 bile değildir (Tablo 4). Araştırmada aylık 1500 TL nin altında gelire sahip olanların %31,8'ini işçiler oluştururken bunu serbest meslek sahipleri ve ev kadınları takip etmektedir. Gelir seviyesi 1501-2000 TL arasında bulunanlar içinde ise serbest meslek sahipleri ve işçiler önde iken bunu ev hanımları ve diğerleri takip etmektedir. Mesleği işçi olanlar daha çok 1500 TL altı gelir grubunda yoğunlaşmaktadır. 2000 TL nin üzerinde gelire sahip olanların ise başta öğretmenler olmak üzere, memurlar önde görülürken diğer meslek sahipleri arasında sıralama açısından bir farklılık yoktur. İstatistiksel olarak değerlendirildiğinde farklı gelir grubuna sahip katılımcıların meslekleri arasındaki farkın da anlamlı olduğu belirlenmiştir ($\chi^2_{(28)} = 448,999$, P=0.000). Araştırmaya katılanların gelir durumları ile meslekleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 4).

Tablo 5. Gelir Grubu ve Eğitim Durumu Çapraz Tablo

Gelir grubu	Gelir grubu * Eğitim Çapraz Tablo						Toplam (%)
	Eğitim						
	Okuryazar değil	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite	Lisansüstü	
0-1500	4,3	27,5	14,9	33,1	17,5	2,6	100,0
1501-2000	1,7	20,3	12,8	33,1	27,8	4,4	100,0
2001-3000	1,3	12,0	6,4	21,7	51,1	7,5	100,0
3001-4000	3,4	5,2	3,4	17,2	61,2	9,5	100,0
4001-5000	7,8	17,6	2,0	23,5	42,2	6,9	100,0
5001-20000		2,9	2,9	5,7	61,4	27,1	100,0
Toplam	3,0	18,7	10,1	27,3	34,8	6,1	100,0
$\chi^2 = 322,679$ df (sd)=25P= 0.000							

Araştırmaya katılanların eğitim durumu açısından %3'ü okuryazar değilken, %18,7'i ilkökul mezunu, %10,1'i ortaokul mezunu, %27,3'ü lise mezunu, %34,8'i üniversite mezunu, % 6,1'i ise lisansüstü eğitim seviyesine sahiptir (Tablo 5).Araştırmada eğitim düzeyleri ile gelir grupları incelendiğinde genelde üniversite ve üzerinde bir eğitim düzeyine sahip olanların gelir düzeyinin diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.Aylık 1500 TL nin altında gelire sahip olanlar içerisinde lise ve ortaokul mezunlarının oranı diğerlerine göre yüksek iken, bu gelir grubunda lisansüstü eğitime sahip olanların oranı ancak %2,6 dır.Üniversite mezunları 2001-5000 TL gelir düzeyi içerisinde %42,2'yi aşan oranlarda ilk sırayı alırken, 5000 TL üzerinde gelire sahip olanlar içerisinde %27,1 ile

lisansüstü mezunları ilk sıradadır. İstatistiksel olarak değerlendirildiğinde farklı gelire sahip katılımcıların sahip oldukları eğitim düzeyleri arasındaki farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($\chi^2_{(28)} = 322,679$, $P=0.000$). Katılımcıların gelir durumları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo5).

Tablo 6. Turizmin Ekonomik Etkileri

Turizmin Ekonomik Etkileri				
Olumlu varsayımlar	Yaş	Gelir durumu	Eğitim durumu	Meslek
	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$
Turizm insanların gelirini artırır	0.009	0.102	0.000	0.000
Turizm iş imkanları doğurur	0.030	0.012	0.000	0.000
Olumsuz varsayımlar	Yaş	Gelir durumu	Eğitim durumu	Meslek
	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$
Turizm yerel enflasyonu artırır	0.005	0.000	0.000	0.000

Kahramanmaraş'ta turizm algısı ile ilgili yapılan Ki-Kare testi sonucu elde edilen turizmin ekonomik etkilerine ilişkin bulgulara bakıldığında olumlu varsayımlardan biri olan “Turizm insanların gelirini artırır” varsayımı ankete katılanların yaş, gelir, eğitim ve meslek durumlarına göre anlamlı bulunmuştur. Bir diğer olumlu varsayım olan “Turizm iş imkanları doğurur” varsayımı da yine ankete katılanların yaş, gelir, eğitim ve meslek durumlarına göre anlamlı bulunmuştur. Turizmin ekonomik etkilerine ilişkin olumsuz bir varsayım olan “Turizm yerel enflasyonu artırır” varsayımı da katılımcıların yaş, gelir, eğitim ve meslek durumlarına göre anlamlı bulunmuştur (Tablo 6). Başka bir anlatımla araştırmaya katılanların turizmin ekonomik etkileri ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ve yaş, gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 7. Turizmin Sosyo-kültürel Etkileri

Turizmin Sosyo-kültürel Etkileri				
Olumlu varsayımlar	Yaş	Gelir durumu	Eğitim durumu	Meslek
	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$
Turizm meslek çeşitliliğini artırır	0.001	0.000	0.000	0.000
Olumsuz varsayımlar	Yaş	Gelir durumu	Eğitim durumu	Meslek
	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$
Turizm cinayet oranlarını artırır	0.065	0.000	0.002	0.000
Turizm değer yargılarında ve kıyafette değişime neden olur	0.143	0.000	0.000	0.005

Turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin bulgulara bakıldığında olumlu bir varsayım olan “Turizm meslek çeşitliliğini artırır” varsayımı ankete katılanların yaş, gelir, eğitim ve meslek durumlarına göre anlamlı bulunmuştur. Söz konusu etkilere ilişkin olumsuz varsayımlardan biri olan “Turizm cinayet oranlarını artırır” varsayımı ise gelir, eğitim ve meslek gruplarına göre anlamlı bir farklılığı ortaya koyarken, bu varsayım ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bir diğer olumsuz varsayım olan “Turizm değer yargılarında ve kıyafette değişime neden olur” varsayımı gelir, eğitim ve meslek gruplarına arasında anlamlı bir farklılığı ortaya koyarken, yine bu varsayım ile yaş grupları

arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Başka bir anlatımla katılımcıların turizmin sosyo-kültürel etkileri ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ile gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki varken yaş gruplarına göre anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 7).

Tablo 8. Turizmin Çevresel Etkileri

Turizmin Çevresel Etkileri				
Olumlu varsayımlar	Yaş	Gelir durumu	Eğitim durumu	Meslek
	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$
Turizm temel altyapıyı geliştirir	0.009	0.001	0.000	0.000
Olumsuz varsayımlar	Yaş	Gelir durumu	Eğitim durumu	Meslek
	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$
Turizm trafik yoğunluğunu artırır	0.000	0.000	0.000	0.000

Turizmin çevresel etkilerine ilişkin bulgulara bakıldığında olumlu varsayımlardan biri olan “Turizm temel altyapıyı geliştirir” varsayımı katılımcıların yaş, gelir, eğitim ve meslek durumlarına göre anlamlı bulunmuştur. Söz konusu etkilere ilişkin olumsuz bir varsayım olan “Turizm trafik yoğunluğunu artırır” düşüncesi yine ankete katılanların yaş, gelir, eğitim ve meslek durumlarına göre anlamlı bulunmuştur. Başka bir anlatımla katılımcıların turizmin çevresel etkileri ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ile yaş, gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 8).

Turizmde tanıtım faaliyetlerinin etkilerine ilişkin bulgulara bakıldığında olumlu varsayımlardan biri olan “Tanıtım ve pazarlama kampanyaları turizm ekonomisine olumlu etki sağlar” düşüncesi ile gelir, eğitim ve meslek grupları arasında anlamlı bir farklılığı ortaya koyarken, yine bu varsayım ile yaş grupları arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Bir diğer olumlu varsayım olan “Turizmin gelişmesinde kurum ve kuruluşların çalışmaları memnuniyet oluşturmaktadır” varsayımı ile yaş, gelir, eğitim ve meslek grupları arasında anlamlı ilişkiler vardır. Başka bir anlatımla katılımcıların turizmde tanıtım faaliyetlerinin etkileri ile ilgili düşünceleri ile gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki varken yaş gruplarına göre aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Turizmde Tanıtım Faaliyetlerinin Etkileri

Turizmde Tanıtım Faaliyetlerinin Etkileri				
Olumlu varsayımlar	Yaş	Gelir durumu	Eğitim durumu	Meslek
	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$	Önem düzeyi/ α $\alpha>0.05$ $\alpha<0.05$
Tanıtım ve pazarlama kampanyaları turizm ekonomisine olumlu etki sağlar	0.081	0.000	0.000	0.000
Turizmin gelişmesinde kurum ve kuruluşların çalışmaları memnuniyet oluşturmaktadır	0.002	0.000	0.000	0.000

Ilıca Kaplıcası, Kahramanmaraş'ın Onikişubat ilçe sınırları içerisinde merkez ilçenin 68 km. kuzeyinde Berit Dağı eteklerinde 1000 m. yükseltide ve Ilıca yerleşmesinde yer almaktadır. Yöre jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri bakımından termal kaynaklar açısından büyük bir potansiyele sahiptir (Fotoğraf 1). Yörede kış yağışlarının fazla ve yaz kuraklığı süresinin uzun olduğu Akdeniz makro iklim tipi görülmektedir. Ancak bölgede yükseltiye bağlı olarak iklim değerlerinde değişimler görülür. Yörede yükseltinin 950-1100 m. arasında değiştiği dikkate alındığında yıllık ortalama sıcaklık değerinin 12°C–14°C arasında değiştiği görülmektedir. İran Turan ve Akdeniz bitki coğrafyası bölgelerinin geçiş

kuşağında bulunan yörede topografya, iklim ve toprak derinliğinde gözlenen farklılaşmalara bağlı olarak zengin bitki tür ve yoğunluğu gözlenir. Ilıca kaplıcası Sağlık Bakanlığı tarafından 2002 yılında 24675 sayılı yazıyla kaplıca statüsüne alınmıştır. Ilıca termal sularından genelde banyo yaparak (dıştan tedavi) ve az da olsa içerek (içten tedavi) yararlanılmaktadır. Kaplıca suları romatizmal, fonksiyonel damar, solunum sistemi, sinir sistemi, deri, kronik bronşit, üst solunum yolları ve kadın hastalıkları gibi hastalıkların tedavisinde kullanılmaktadır. Ayrıca yörenin bol oksijenli havası, insanların solunum yollarını rahatlatıcı ve kan dolaşımını hızlandırıcı etki yapmaktadır. Böylece yöreye gelen ziyaretçiler gezme, eğlenme, dinlenme amaçlı faaliyetlerde de bulunmaktadır.

Tablo 10. Ilıca Kaplıcalarının Turizm İçin Önemi

Ilıca Kaplıcalarının Turizm için Önemi						
Eğitim	Yörede Ilıca kaplıcası turizm için önemlidir					Toplam
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Okur-yazardeğil	2,2%	2,2%	6,5%	39,1%	50,0%	100,0%
İlkokul	1,3%	1,3%	2,1%	2,4%	4,6%	3,0%
Ortaokul	6,2%	6,2%	20,3%	38,3%	29,0%	100,0%
	22,8%	23,7%	40,7%	14,8%	16,8%	18,7%
Lise	7,6%	3,8%	10,2%	47,1%	31,2%	100,0%
	15,2%	7,9%	11,0%	9,8%	9,8%	10,1%
Üniversite	7,1%	5,4%	9,9%	48,8%	28,8%	100,0%
	38,0%	30,3%	29,0%	27,5%	24,4%	27,3%
Lisansüstü	3,0%	4,6%	3,3%	51,8%	37,3%	100,0%
	20,3%	32,9%	12,4%	37,2%	40,3%	34,8%
Toplam	2,1%	3,2%	7,4%	65,3%	22,1%	100,0%
	2,5%	3,9%	4,8%	8,2%	4,2%	6,1%
Toplam	5,1%	4,9%	9,3%	48,4%	32,3%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Araştırmaya katılanların yörede “Ilıca Kaplıcası turizm için önemlidir” yargısına verdikleri cevaplar incelendiğinde “kesinlikle katılıyorum” diyenlerin oranı okur-yazar olmayanlar arasında %50 iken, daha sonra bu düşünceye kesinlikle katılıyorum diyenler arasında ise %40,3 ile üniversite mezunları ilk sıradadır. Yörede Ilıca Kaplıcası turizm için önemlidir yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %80,7’si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 10).

Fotoğraf 1: Ilıca Kaplıcalarından Bir Görüntü

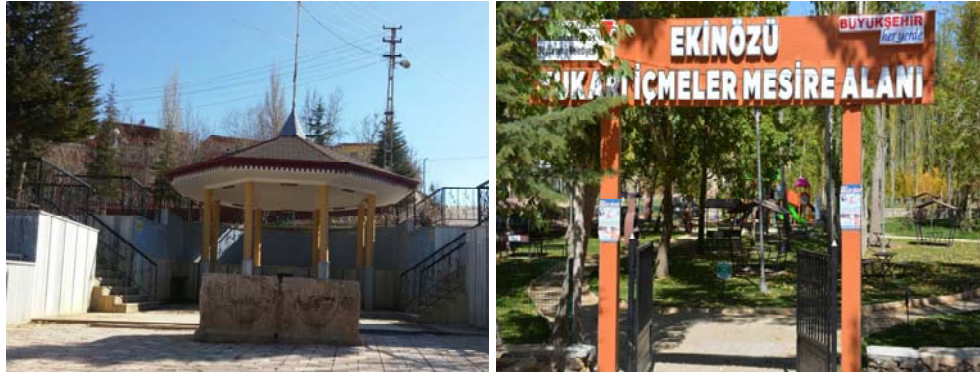
Ekinözü içmeleri Kahramanmaraş'a 148 km. uzaklıktaki Ekinözü ilçesinde yer almaktadır. Doğusunda Nurhak ilçesi, batısında Göksun ilçesi, kuzeyinde Elbistan ilçesi, güneyinde Onikişubat, Dulkadiroğlu ve Çağlayancerit ilçesi yer bulunmaktadır. YöreŞar dağının güney yamacında kurulmuştur (Fotoğraf 2). Ekinözü içmelerinden daha çok içerek yararlanılmaktadır. İçmelerde suyun içilerek tüketilmesi dışında bir miktar da kaplıca suları ısıtılarak banyo yapılmaktadır. Ayrıca yörede bulunan çamur banyolarının da cilt hastalıklarının tedavisinde bir takım dış etkilere, yaralara, egzama, sedef, mantar gibi birçok hastalıklara iyi geldiği, bağışıklık ve sinir sistemini de güçlendirdiği, ciltteki siyah noktaları giderdiği, kas sorunlarına ve strese de iyi geldiği ifade edilmektedir. Aynı bölgede bulunan doğal bir gaz ile hemoroit hastaları da şifa bulmaktadır Deniz seviyesinden 1200 m. yükseltide yer alan

Ekinözü İçmelerinde, ayrıca yükseltiye bağlı olarak havanın temiz olması insanların solunum organlarını güçlendirici ve kan dolaşımını hızlandırıcı etki yapmaktadır. Bu nedenle de içmelere gelen ziyaretçiler hastalıklarının yanı sıra iklim küllerinden de yararlanmakta gezme görme eğlenme ve dinlenme amacıyla da içmelere gelmektedir.

Araştırmaya katılanların yörede “Ekinözü İçmesi turizm için önemlidir” yargısına verdikleri cevaplar incelendiğinde kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı okur-yazar olmayanlar arasında %39,1 iken bu ileriki eğitim düzeylerinde daha düşük oranlarda görülmektedir. Bu düşünceye kesinlikle katılıyorum diyenler arasında %42,4 ile üniversite mezunları ilk sıradadır. Yörede Ekinözü İçmesi turizm için önemlidir yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %75,2'si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 11).

Tablo 11. Ekinözü İçmelerinin Turizm İçin Önemi

Eğitim	Ekinözü İçmelerinin Turizm İçin Önemi					Toplam
	Yörede Ekinözü içmesi turizm için önemlidir					
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Okur-yazardeğil	2,2%		23,9%	34,8%	39,1%	100,0%
	1,2%		5,2%	2,2%	4,1%	3,0%
İlkokul	8,3%	6,6%	18,6%	42,1%	24,5%	100,0%
	27,9%	22,1%	25,4%	16,7%	16,3%	18,7%
Ortaokul	7,6%	3,2%	17,2%	43,9%	28,0%	100,0%
	14,0%	5,8%	12,7%	9,4%	10,1%	10,1%
Lise	6,6%	6,6%	12,7%	51,2%	22,9%	100,0%
	32,6%	32,6%	25,4%	29,6%	22,2%	27,3%
Üniversite	3,9%	5,2%	10,4%	46,4%	34,2%	100,0%
	24,4%	32,6%	26,3%	34,3%	42,4%	34,8%
Lisansüstü		6,3%	11,6%	60,0%	22,1%	100,0%
		7,0%	5,2%	7,8%	4,8%	6,1%
Toplam	5,5%	5,5%	13,7%	47,1%	28,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fotoğraf 2: Ekinözü İçmelerinden Bir Görüntü

Başkonuş Kahramanmaraş-Andırın yolu üzerinde Yenice kale köyü çevresinde yer alan ve zengin bir orman dokusuna sahip yayla özelliği gösteren bir sahadır. Doğal bitki örtüsü, yer şekilleri ve uygun iklim özelliklerinin bir araya gelmesiyle ortaya çıkmış olan dinlenme amaçlı bir çekim merkezidir (Fotoğraf 3). Ortalama yükselti 1325-1280 metredir. Ormanla kaplı dik yamaçların çevrelediği geniş düzlüğü ile aktif ve pasif rekreasyonel aktiviteler için zengin alternatifler yaratılmasına sağlayan hareketli bir topografik yapıya sahiptir. Başkonuş'un muhteşem gölet manzarasında, tertemiz havayı içinize çekerken yürüyüş yapmanın keyfi çıkarılabilir. Yörede. Kamp heyecanını yaşamak isteyenler, ister tesis içerisindeki çadır veya karavanlarda, ister kendi çadır veya karavanlarında doğa ile iç içe gerçek kamp deneyimini yaşayabilirler. Ayrıca Kahramanmaraş şehir merkezine yakınlığı (55 km.) ve yol standardının iyi olması yörenin turizm amaçlı tercihi için önemli olmuştur. Yörede Doğa Koruma ve Milli Parklar

Kahramanmaraş Şube Müdürlüğü tarafından 2000 yılında doğaya bırakılan ve sayısı 300 e ulaşan Kızıl Geyikleri doğal yaşam alanlarında gözlemlene şansı da vardır. Başkonuş tesisleri bünyesinde dört mevsim konaklama hizmeti sunan Başkonuş dağ evleri kişilere doğa ile iç içe bir tatil imkanı sunmaktadır.

Araştırmaya katılanların “yörede Başkonuş dağı turizm için önemlidir “yargısına verdikleri cevaplar incelendiğinde kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı okur-yazar olmayanlar arasında %41,3 iken bu oran ileriki eğitim düzeylerinde düşmekte; üniversite mezunları arasında ise %42,2 ile ilk sırada yer almaktadır. Yörede Başkonuş dağı turizm için önemlidir yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %76,3’ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 12).

Tablo 12. Başkonuş Yaylasının Turizm İçin Önemi

Başkonuş Yaylasının Turizm için Önemi						
Eğitim	Yörede Başkonuş yaylası turizm için önemlidir					Toplam
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Okur-yazardeğil	4,3%		6,5%	47,8%	41,3%	100,0%
	3,0%		1,4%	3,2%	3,8%	3,0%
İlkokul	5,9%	7,6%	17,2%	38,6%	30,7%	100,0%
	25,4%	26,2%	22,9%	16,3%	17,9%	18,7%
Ortaokul	6,4%	10,2%	15,3%	40,1%	28,0%	100,0%
	14,9%	19,0%	11,0%	9,2%	8,8%	10,1%
Lise	5,0%	7,1%	14,9%	45,8%	27,4%	100,0%
	31,3%	35,7%	28,9%	28,3%	23,3%	27,3%
Üniversite	3,1%	2,8%	11,6%	43,6%	38,8%	100,0%
	25,4%	17,9%	28,9%	34,4%	42,2%	34,8%
Lisansüstü		1,1%	15,8%	62,1%	21,1%	100,0%
		1,2%	6,9%	8,6%	4,0%	6,1%
Toplam	4,3%	5,4%	14,0%	44,2%	32,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fotoğraf 3: BaşkonuşYaylasından Bir Görüntü

Yavşan Yaylası, Kahramanmaraş’a 36 km uzaklıkta Kahramanmaraş ili, merkez ilçesi sınırları içerisinde, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin birbirine en çok yaklaştığı alandır. Zirvesi 1964 m yükseltiye sahiptir. Yavşan Yaylası Tabiat Parkı doğal su kaynakları bakımından oldukça zengindir (Fotoğraf 4). Yöreye ulaşım stabilize orman yoluyla sağlanmaktadır. Alana en yakın yerleşim birimi 7 km. mesafede ki Dere boğazıdır. Yavşan Yaylası yabani bitki ve hayvan türleri açısından zengin yapıya sahiptir. Sadece o bölgeye özgü (endemik) yaklaşık 65 adet bitki türü tespit edilmiştir. Ayrıca yörede iğne yapraklı türlerden ülkemizde doğal olarak yetişen Toros Göknarı, Toros Sediri, karaçam ile ardıç, yapraklılardan titrek kavak ve meşe türleri yayılış göstermektedir. Alpin zona

yakın yerlerde ladin ile göknar, dere içlerinde yabancı ceviz bulunmaktadır. Yörede, anıt ağaç niteliğine sahip olabilecek çok yaşlı ağaçlara özellikle sedirlerde rastlanmaktadır.

Araştırmaya katılanların “Yörede Yavşan dağı turizm için önemlidir” yargısına verdikleri cevaplar incelendiğinde kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı okur-yazar olmayanlar arasında %28,3 iken, üniversite mezunları arasında bu oran %34’e çıkmaktadır. Bu düşünceye kesinlikle katılıyorum diyenler arasında ise %44,9 ile üniversite mezunları ilk sıradadır. Yörede Yavşan dağı turizm için önemlidir yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %69,8’i katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 13).

Tablo 13. Yavşan Yaylasının Turizm İçin Önemi

Yavşan Yaylasının Turizm İçin Önemi						
Eğitim	Yörede Yavşan Yaylası turizm için önemlidir					Toplam
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Okur-yazardeğil	4,3%	6,5%	23,9%	37,0%	28,3%	100,0%
	2,5%	2,1%	4,4%	2,5%	3,2%	3,0%
İlkokul	4,8%	11,7%	21,4%	37,2%	24,8%	100,0%
	17,7%	23,9%	25,0%	16,0%	17,6%	18,7%
Ortaokul	9,6%	8,9%	14,6%	44,6%	22,3%	100,0%
	19,0%	9,9%	9,3%	10,4%	8,5%	10,1%
Lise	7,3%	9,2%	15,6%	46,7%	21,2%	100,0%
	39,2%	27,5%	26,6%	29,4%	22,0%	27,3%
Üniversite	3,1%	7,6%	12,6%	42,7%	34,0%	100,0%
	21,5%	28,9%	27,4%	34,3%	44,9%	34,8%
Lisansüstü		11,6%	18,9%	52,6%	16,8%	100,0%
		7,7%	7,3%	7,4%	3,9%	6,1%
Toplam	5,1%	9,1%	16,0%	43,4%	26,4%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fotoğraf 4: Yavşan Yaylasından Bir Görüntü

Eshab-ı Keyf Kahramanmaraş'ın Afşin ilçesinde inanç turizmi kapsamında hem Hıristiyanlar hem de Müslümanlar için önem arz eden bir mağaradır (Fotoğraf 5). Halk arasında Yedi uyurlar olarak da bilinen Eshab-ı kehf'de (mağara arkadaşları), milattan sonra 30-60 yılları arasında bu mağarada yaşadığı rivayet olunmaktadır. Ashâb-ı Kehf kıssasının Kur'an-ı Kerim'den edinilen bilgiler doğrultusunda yaşanmış bir olay olduğu ve bir efsane olmaktan daha öte bir anlam ifade ettiği söylenmektedir. Cami, kervansaray, çeşme, han, ribat ve birçok küçük yapıdan oluşan bu külliye M.S. 12. yy.da yapılmıştır. Bizans döneminde olduğu gibi Selçukluların fethinden sonra da Hıristiyanlar ve Müslümanlar tarafından kutsal bir mekan olarak kabul edilip önemli bir ziyaret yeri olmuştur. İnanç turizmi açısından farklı dinler ve kültürler tarafından yaygın olarak bilinen Eshab-ı Kehf, kültürler arası diyalog ve hoşgörünün sağlanması açısından oldukça önem taşımaktadır. Afşin Belediyesi tarafından her yıl düzenli olarak yapılan geleneksel Yemliha Yürüyüşü külliyesinin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımı için gerçekleştirilen faaliyetlerdendir.

Araştırmaya katılanların “yörede Eshab-ı keyf turizm için önemlidir” yargısına verdikleri cevaplar incelendiğinde kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı okur-yazar olmayanlar arasında %56,5 iken bu ileriki eğitim düzeylerinde daha düşüktür. Bu düşünceye kesinlikle katılıyorum diyenler arasında ise %36,6 ile üniversite mezunları ilk sıradadır. Yörede Eshab-ı keyf turizm için önemlidir yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %85,4’ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 14).

Tablo 14. Eshab-I Keyf’in Turizm İçin Önemi

Eğitim	Eshab-I Keyf’in Turizm İçin Önemi					Toplam
	Yörede Eshab-ı keyf turizm için önemlidir					
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Okur-yazardeğil	4,3%		6,5%	32,6%	56,5%	100,0%
	2,4%		3,0%	2,2%	4,0%	3,0%
İlkokul	5,5%	3,1%	12,1%	34,8%	44,5%	100,0%
	19,5%	20,9%	34,7%	15,1%	19,7%	18,7%
Ortaokul	9,6%	4,5%	4,5%	36,3%	45,2%	100,0%
	18,3%	16,3%	6,9%	8,5%	10,8%	10,1%
Lise	6,6%	3,3%	5,7%	45,8%	38,7%	100,0%
	34,1%	32,6%	23,8%	28,9%	25,0%	27,3%
Üniversite	3,5%	1,7%	5,2%	45,3%	44,4%	100,0%
	23,2%	20,9%	27,7%	36,5%	36,6%	34,8%
Lisansüstü	2,1%	4,2%	4,2%	62,1%	27,4%	100,0%
	2,4%	9,3%	4,0%	8,8%	4,0%	6,1%
Toplam	5,3%	2,8%	6,5%	43,2%	42,2%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Fotoğraf 5: Eshab-I Keyf Külliyesi’nden Bir Görüntü

Maraş Dondurması Kahramanmaraş’ın simgesi haline gelmiş çok önemli bir üründür (Fotoğraf 6). Bu dondurma Ahır Dağı (2301 m) ve onun kuzeyinde uzanan Berit (3027 m) ve Engizek (2496 m) dağlarının sahip oldukları bitkilerin ve Maraş Dondurma ustalarının eseridir. Maraş dondurması Ahır Dağının yüksek yamaçlarında Maraş Coğrafyasına özgü kekik, keven, sümbül ve çiğdem gibi çiçeklerle beslenen keçilerin eşsiz kıvam ve aromaya sahip sütleri ve baharla beraber yeşeren yabani orkide çiçeklerinin yumru köklerinden elde edilen Salep sayesinde Türkiye’de tek, Dünyada marka olmuştur. Osmanlılar Döneminde saraylarda “karsambaç” adı verilen bir yiyecek türünün farklı bir uzantısı olarak bulunmuştur. Kahramanmaraş dövme dondurması 50 farklı çeşit ve tat da üretilip yurt içi ve yurt dışına dağıtımı yapılmaktadır. 1990’lı yıllarda ise ildeki büyük dondurma firmaları tarafından diğer il merkezlerinde şubeler açılmıştır. Her türlü eğlencenin ve farklı aktivitelerin yer aldığı Uluslararası Kahramanmaraş Dondurma ve Kültür Sanat Festivali ile yurt içi ve yurt dışında da tanıtımı yapılmaktadır.

Araştırmaya katılanların “yörede dondurma turizm için önemlidir” yargısına verdikleri cevaplar incelendiğinde kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı okur-yazar olmayanlar arasında %69,6 iken bu ileriki eğitim düzeylerinde daha düşüktür. Bu düşünceye kesinlikle katılıyorum diyenler arasında ise %36,9 ile üniversite mezunları ilk sıradadır. Yörede dondurma turizm için önemlidir yargısına eğitim

düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %84,4'ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo 15).

Fotoğraf 6: Maraş Dondurmasından Bir Görüntü

Tablo 15. Maraş Dondurmasının Turizm İçin Önemi

Maraş Dondurmasının Turizm İçin Önemi						
Eğitim	Yörede dondurma turizm için önemlidir					Toplam
	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	
Okur-yazardeğil	4,3%		6,5%	19,6%	69,6%	100,0%
	2,6%		2,7%	1,6%	4,4%	3,0%
İlkokul	5,5%	3,1%	9,0%	33,4%	49,0%	100,0%
	20,5%	17,0%	23,4%	16,8%	19,4%	18,7%
Ortaokul	12,1%	2,5%	8,3%	28,7%	48,4%	100,0%
	24,4%	7,5%	11,7%	7,8%	10,4%	10,1%
Lise	4,7%	5,0%	7,5%	41,5%	41,3%	100,0%
	25,6%	39,6%	28,8%	30,4%	23,9%	27,3%
Üniversite	3,9%	1,5%	6,7%	38,1%	49,9%	100,0%
	26,9%	15,1%	32,4%	35,6%	36,9%	34,8%
Lisansüstü		11,6%	1,1%	48,4%	38,9%	100,0%
		20,8%	0,9%	7,9%	5,1%	6,1%
Toplam	5,0%	3,4%	7,1%	37,3%	47,1%	100,0%
	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

5. Sonuç ve Öneriler

Araştırma Kahramanmaraş'ta halkın turizm alanlarına, turiste ve turizme karşı yaklaşımını ortaya koyabilmek amacıyla yapılmıştır. Turizm ancak yerel halkın katılımı ve desteği sayesinde gelişebilir. Yerel halkın turizm yöreleri ile ilgili fikirleri,duygu düşünce ve davranışları turizm alanını kabulü,gelecekte yörede sürdürülebilir bir turizm alanı yaratılabilmesi için önemlidir. Gerek konumu gerekse coğrafi yapısı nedeniyle Kahramanmaraş'ta da turizmin ekonomik sosyal ve kültürel anlamda kendine bir yer edinebilmesi için yerel halkın duygu ve düşünceleri büyük önem taşımaktadır.

Araştırma sonucunda; katılımcıların turizmin ekonomik etkileri ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ile yaş, gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir (Tablo 6). Bu bağlamda farklı yaş meslek gelir ve eğitim seviyesine sahip katılımcılar turizmin yöre ekonomisine olumlu ve olumsuz katkılarının olacağını ifade etmişlerdir.

Yine katılımcıların turizmin sosyo-kültürel etkileri ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ile gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki varken yaş gruplarına göre anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Farklı gelir eğitim ve meslekleri sahip olan katılımcılar turizmin sosyo kültürel anlamda yöreyi olumlu ve olumsuz etkileyeceğini ifade ederken; farklı yaş gruplarından olan katılımcılar ise turizmin sosyo kültürel anlamda negatif ya da pozitif yönde yöreye herhangi bir katkısının olmayacağını ifade etmiştir (Tablo7).

Araştırmaya katılanların turizmin çevresel etkileri ile ilgili olumlu ve olumsuz düşünceleri ile yaş, gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo8). Farklı yaş meslek gelir ve eğitim seviyesine sahip katılımcılar turizmin çevresel etkiler konusunda olumlu ya da olumsuz katkılarının olacağını ifade etmiştir.

Katılımcıların turizmde tanıtım faaliyetlerinin etkileri ile ilgili düşünceleri ile gelir, eğitim ve meslekleri arasında anlamlı bir ilişki varken; yaş gruplarına göre aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Farklı gelir eğitim ve mesleklere sahip olan katılımcılar turizmin tanıtım faaliyetlerinin yöreyi olumlu-olumsuz etkileyeceğini ifade ederken; farklı yaş gruplarından olan katılımcılar ise bunun herhangi bir şekilde yöreye bir etkisinin olmayacağını ifade etmiştir (Tablo 9).

Araştırmaya katılanların gelir durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo2). Araştırmada gelir durumu arttıkça erkek katılımcıların kadınlara göre oranında bariz bir şekilde artış gözlenmektedir.5001 TL ve üzeri gelir seviyesine sahip olan erkek katılımcıların oranı%60'lara yaklaşmaktadır.

Katılımcıların gelir durumları orta yaşlara doğru artış gösterirken,55 yaş ve sonrası yüksek gelir gruplarına doğru düşüş gözlenmektedir. Orta yaşlarda kişilerin kazançları yüksek seviyelere ulaşırken, emeklilikten sonra azalış trendine girmiştir. Tüm yaş gruplarında da araştırmaya katılanların gelir durumları ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 3).

Araştırmada 1500TL ve altındaki gelire sahip olanlar sırasıyla işçi,serbest meslek, ev hanımı, öğrenci, işsiz, çiftçi ve memur yer almaktadır.4001TL ve üzeri gelir seviyesine sahip olanlar ise öncelikle sırasıyla öğretmenler, serbest meslek sahipleri, memurlar, çiftçiler, işçiler ve ev hanımlarıdır. Tüm meslek gruplarında katılımcıların gelir durumları ile meslekleri arasında anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 4).

Yine tüm eğitim seviyesinde araştırmaya katılanların gelir durumları ile eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir (Tablo5).Üniversite ve lisansüstü eğitimi olan katılımcıların gelir düzeyleri (4001 ve üzeri TL) diğerlerine göre daha yüksektir. En düşük gelir seviyesine ise (1500 TL ve altı) lise mezunlarının sahip oldukları görülmektedir. Lise öncesi eğitim düzeyine sahip insanların çalışma hayatına daha önce atılmış olmaları yaşam standartlarını biraz daha iyileştirmelerine vesile olurken; lise mezunu üniversite eğitimi almayan katılımcılar hayata daha geç atıldıkları için kazanımlarının da böyle olduğu düşünülebilir

Araştırmada “yörede Ilıca Kaplıcası turizm için önemlidir” yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %80,7’si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo10). Görüldüğü üzere Kahramanmaraş’ta önemli bir termal turizm potansiyeli olan Ilıca kaplıcası yöre halkı tarafından hem tanınmakta, kullanılmakta hem de yörenin gelişmesi adına büyük önem taşıdığı bilinmektedir. Kahramanmaraş Onikişubat ilçesine bağlı şehre 68 km uzaklıkta; gerek kaplıcası gerekse iklim, bitki örtüsü ve doğasıyla çekici bir alan olma yapısını taşıyan Ilıca’nın turizm anlamında da yöre halkı için önem arz ettiğinin düşünülmesi açısından sevindiricidir. Yine araştırmada “yörede Ekinözü İçmesi turizm için önemlidir” yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %75,2’si katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo11). Hem sağlık turizmi açısından, hem doğası hem de coğrafi yapısı nedeniyle çekicilik arz eden İçmelerin yöre halkı tarafından tanınıyor, biliniyor ve seviliyor olması Kahramanmaraş turizmi için büyük önem taşımaktadır.

Araştırmada“yörede Başkonuş Yaylası turizm için önemlidir” yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %76,3’ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo12). Başkonuş Kahramanmaraş merkeze yakınlığı,harika doğası, iklimi ve tesisleri ile çekici bir rekreatif alandır. Bu alanın yöre halkı tarafından tüm eğitim düzeylerinde de tanınıyor ve öneminin biliniyor olması yöre için sevindiricidir.

Çalışmada “yörede Yavşan yaylası turizm için önemlidir” yargısına eğitim düzeyine bakmaksızın tüm katılımcıların %69,8’i katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo13). Yavşan yaylası zengin bir doğal bitki örtüsüne, peyzaj ve iklim açısından olumlu özelliklere sahiptir. Araştırmada katılımcılar bu yörenin turizm açısından önem taşıdığını ifade etmiş olmalarına rağmen,diğer turizm çekiciliği olan alanlarla karşılaştırıldığında (Ilıca kaplıcası, Ekinözü içmeleri,Başkonuş yaylası)daha düşük oranda bir katılım olduğu görülmektedir. Yavşan’ın rekreasyonel

çekicilik açısından değerlendirilen alanlar içerisinde yer almasında ulaşılabilirlik ve rekreatif kolaylık faktörlerindeki olumsuzlukların etkisi ve yeterli donatılara sahip olmadığından dolayı böyle bir düşünce ortaya çıkmış olabilir. Araştırmada “yörede Eshab-ı keyf turizm için önemlidir” yargısına eğitim düzeyine bakılmaksızın tüm katılımcıların %85,4’ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo14). Kahramanmaraş’ın Afşin ilçesinde yer alan Eshab-ı Keyf Mağarası inanç turizmi açısından hem Hıristiyanlar hem de Müslümanlar için büyük önem arz eden, halk arasında Yedi Uyurlar olarak da ifade edilen bir alandır. Yörenin %90’lara yakın bir oranda yöre halkı tarafından tanınırlığının olup, turizm için önem taşıdığına ifade edilmesi yörede inanç turizminin gelişmesi anlamında sevindiricidir.

Yine Yörede “Maraş dondurması turizm için önemlidir” yargısına eğitim düzeyine bakılmaksızın tüm katılımcıların %84,4’ü katılıyorum veya kesinlikle katılıyorum cevabını vermiştir (Tablo15). Kahramanmaraş ve çevresinde doğada yaygın olarak bulunan dondurmaya başlıca özelliğini veren salep ve dondurmanın en önemli bileşenlerinden biri olan keçi sütü sayesinde Türkiye’de tek, Dünyada marka olmuş olan Maraş dondurması üretilmektedir. Araştırmada tüm eğitim kademelerinde yer alan yöre halkı Maraş dondurmasının turizm ve Kahramanmaraş’ın tanıtımı açısından ne kadar önemli olduğunu ifade etmiştir. Kahramanmaraş’ın birkaç örnek olarak araştırmada kullanılan turizm alanlarının tüm eğitim kademelerinde olan yöre halkı açısından tanınırlığının olması; bunun akabinde bu alanların gerek yöre ekonomisi gerekse yöre tanıtımı açısından değerinin biliniyor olması büyük önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre Kahramanmaraş halkı turizme olumsuz bakmamakta, turizmin yöreye maddi ve manevi anlamda katkı yapacağını düşünmektedir. Bu düşünce gelecek dönemlerde sürdürülebilir yöre turizmi konusunda halkın turizmi benimseyip yörede bu faaliyetlere katılacağı anlamını taşımaktadır.

Kahramanmaraş hem sahip olduğu çok sayıda kültürel varlığı, hem coğrafi yapısı ve doğal güzellikleri ile zengin bir turizm potansiyeline sahiptir. Önemli olan bu potansiyeli ortaya çıkarıp bunların değerlendirilebilmesini sağlamaktır. Yörede alternatif turlar düzenlenmeli ve tanıtım amaçlı broşürler hazırlanarak tur programları kapsamına alınabilir. Maraş evleri ve Maraş konakları tarihi ve kültürel değerleri korunarak restore edilerek butik otel veya ev pansiyonu olarak kullanıma açılabilir. Yöreye gelecek yerli ve yabancı turistlerin sayısını artırmak ve yörenin turizmde marka olabilmesi için yerel, merkezi yönetime, turizm sektöründe faaliyet gösteren özel sektör kuruluşlarına önemli görevler ve sorumluluklar düşmektedir.

Kaynakça

- Bayer, M.Z. (1992). *Turizme Giriş*, İstanbul: İşletme Fakültesi Yayını.
- Bingöl, Z. (2004). “Akdeniz Bölgesinin Kültür ve İnanç Turizmi Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi”, *Dergipark*8: 125-137.
- Güngördü, E. (2007). *Türkiye'nin Turizm Coğrafyası*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım. Himmetoğlu, B.A. (1989). “Turizmin Barışçıl Sonuçlarının Sosyo-Kültürel Analizi”, Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı 1987.
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi (2018). [https://kahramanmaras.bel.tr/Son erişim 10.01.2018](https://kahramanmaras.bel.tr/Son%20erişim%2010.01.2018).
- Kalaycı, Ş. (2016). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayınevi.
- Keskin, A. (2015). “Yerel Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Turizm Örneği”, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 30 (1):143-151.
- Kozak, N., Akoğlan, M., Kozak, M. (1997), *Genel Turizm İlkeler ve Kavramlar*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (2007). *Türkiye Turizm Stratejisi (2023)*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını.
- MGM, Meteoroloji Genel Müdürlüğü (2018). www.mgm.gov.tr Son erişim 10.01.2018.
- Özdemir, M. (1998). “Turisme Fiske Taşları”, *Anatolia Dergisi* 9: 5-7.

- Resmi Gazete (2012). “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Ankara: Resmi Gazete 5 (53).
- Sandal, E. K., Karademir, N., (2011). “Kahramanmaraş'ta Rekreasyon Alanlarının Kullanımının Sosyo-Ekonomik Faktörlerle İlişkisi”, *E-Journal Of New World Sciences* 6 (4), ISSN:1306-3111.
- TKDK, (Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu) (2018). <http://kahramanmaras.tdk.gov.tr/Default.aspx> Son erişim 01.01.2018.
- Toprak, L. (2015).“Mardin’de Halkın Turizm Algısı”, *Electronic Journal Of SocialSciences*, 14 (54), ISSN:1304-0278.
- TÜİK (DİE).“1927-2010 Yılları Arasında Yayınlanan Nüfusla İlgili Çeşitli Veriler”, Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları.
- TÜİK, (Türkiye İstatistik Kurumu) (2017). http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1059
- Yıldız, Z. (2011).Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Suleyman Demirel University Vizyoner Dergisi 3 (5): 54-71.

